

In memoriam dr. Tóth Szergej

Február 18-án reggel kaptam a hírt: Szergej elment. Az azóta eltelt két hónap a tényszerű számadás és a ránk törő érzelmi hullámvázis jegyében telt. De ki is volt Dr. Tóth Szergej, akit a nyelvésztársadalom tagjain kívül sok-sok ember ismert és elismert.

Saját szavaival megfogalmazott szakmai életrajza az alábbiakban foglalható össze: 1980-ban végzett a József Attila Tudományegyetem Természettudományi Karán földrajz-orosz szakon. 1986 óta a Szegedi Tudományegyetem oktatója, az 1990-ben megalakult Alkalmazott Nyelvészeti Tanszéknek kezdettől fogva meghatározó munkatársa, 1996 és 2017 között a JGYPK Magyar és Alkalmazott

Nyelvészeti Tanszék tanszékvezető főiskolai tanára, 2006–2017 között az Alkalmazott Humántudományi Intézet vezetője, az utóbbi években az SZTE BTK Szláv Intézetének tanára volt. Visszatekintve megállapítható, hogy az irányítása alatt működő tanszék a magyarországi alkalmazott nyelvészet egyik legfontosabb bázisa volt. A tanszék életképességét bizonyította, hogy alkalmazkodott a bolognai rendszerhez is az alkalmazott nyelvészet mesterszak és a nyelv- és beszédfejlesztő tanári mesterszak megteremtésével. (Ez utóbbi azóta megszűnt, felváltotta a pedagógus-szakvizsgára felkészítő szakirányú továbbképzés.) Tóth Szergej, aki kétnyelvűként élt, gondolkodott, alkotott, a nyelvtanításban szerzett tapasztalatait kamatoztathatta kutatómunkájában, melynek középpontjában azok a nyelvi változások állnak, amelyek a különböző szociokulturális meghatározottságú csoportok és a társadalmi változások interakciójának eredményeként következnek be. Ebben a témában írta PhD-értekezését „Nyelvhasználat egy totalitárius rendszerben, nyelvészociológiai megközelítésben” címmel. Számos előadás, tanulmány, kötet (pl. *Hatalom interdiszciplináris megközelítésben* 2006, *Nyelv, kép, hatalom* 2011) született főbb kutatási témáiban, ahol nyelv és társadalom, nyelv és hatalom viszonyát vizsgálta. Az utóbbi évtizedben ezt egészítette ki a hatalom tereinek, képeinek és szövegeinek szemiotikai aspektusú vizsgálatával, mely szervesen kapcsolódott a Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Karán megalakult szemiotikai munkacsoport munkájához (JEL-KÉP-TÉR kötetek).

Az oktatás, kutatás mellett jelentős folyóiratszerkesztői tevékenységét követhetjük nyomon (*Aetas* történettudományi folyóirat, *Nyelvészeti füzetek*, *Nyelvészeti Füzetek*

Szótársorozata, Alkalmazott Nyelvészeti Mesterfűzetek, Modern Nyelvoktatás). Nevével az akadémiai orosz–magyar, magyar–orosz szótárak egyik szerkesztőjeként is találkozhatunk.

Tóth Szergej a kezdetektől fogva a Magyar Alkalmazott Nyelvészek és Nyelvtanárok Egyesületének tagja, 2002 és 2008 között a MANYE titkára, 2008 és 2013 között a MANYE alelnöke volt. 2014-ben az egyesület neki ítélte a Brassai Sámuel-díjat, melyet Kolozsváron vehetett át. Több egyetemi, kari kitüntetése mellett a moszkvai Társadalmi és Pedagógiai Főiskola díszdoktorává fogadta (2016). E díjak és kitüntetések Tóth Szergej tudományszervezési munkáját dicsérik; óriási lelkesedés, hatalmas munkabírási, rengeteg tárgyalás, előkészület, s mindaz, ami a konferenciaszervezéssel jár, legyen szó MANYE-kongresszusról vagy tudományos diákköri konferenciáról, vagy akár kari, intézeti, tanszéki rendezvényről. Szervezőképességét tanszéki oktatóként is minden alkalommal megtapasztalhattuk a tanszéki tanulmányutakon (Nyitra, Kolozsvár, Szivác), ahol “élőben” vizsgálhattuk meg egy-egy nyelvi jelenség mibenlétét, határon túli iskolákban magyar nyelvű órákat látogathattunk vagy terepmunkát végezhattunk az adott település temetőjében, utcáin.

Hallgatóit, kollégáit vonzotta egész lénye, tudása, mely nagyfokú toleranciával és empátiával párosult. Hogyan látták, hogyan emlékeznek rá diákjai? „... a fényképezőgép mindig a nyakában, és figyelte a pillanatot, a részleteket, és megörökítette ... a jeleket, vagy ahogy Tőle tanultam, a szemionokat. A kis jelek nagy egésszé álltak össze, és hol a művészet, hol a kultúra, hol a hatalom megnyilvánulásai voltak...”

Kedves Szergej! Hosszú utat tettél meg a Dnyeper-parttól a Tisza-partig, sok országon és városon át. Köszönjük a veled töltött időt, s utolsó művedet (*Tűnettan és identitás*), melyről egy hosszú beszélgetést olvashatunk „A jekatyerinoszlávi testvérek” címmel (tizsatajonline.hu). De amint azt megénekelted a Betonbicikli zenekarral „...Elfáradt, elcsüggedt, eltűnt idő, lassacskán lejár a határidő...”

Emlékedet megőrizzük, nyugodj békében!

Gaál Zsuzsanna

